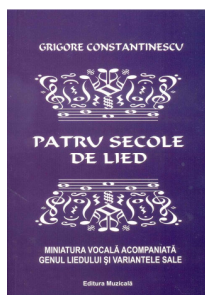

Un monument – „Patru secole de lied” de Grigore Constantinescu

(Costin Popa – 1 iunie 2016)

Orice nou volum al prof. univ. dr. Dr. H. C. Grigore Constantinescu este așteptat cu frenezie atât de cititorii cărora li se adresează cu larghețe, cât și de recenzent. De data aceasta, cel din urmă este pus în fața unei situații mai speciale, odată cu apariția la Editura Muzicală a cărții „Patru secole de lied. Miniatura vocală acompaniată. Genul liedului și variantele sale (cântec, chanson, melodie, romanță, canzona, song)”, 517 pagini, din care 22 cuprind indicele selectiv cu aproape 1500 de nume. Pur și simplu pentru că monumentalitatea lucrării, al cărei grad de complexitate copleșește, o situează, în mod cert, pe podiumul volumelor de sinteză ale autorului și nu numai.

Plimbarea prin istoria liedului...

... atrage și farmecă, autorul începe cu un Prolog teoretic în care definește genul și continuă prin prezentarea evoluției liedului începând cu secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. Cu capitolele majore „Marii clasici – Haydn, Mozart, Beethoven” și „Autonomia liedului în secolul XIX” (Weber și generația austro-germană la începutul Romantismului) începe pregătirea pentru incursiunea în marea literatură a miniaturii vocale. Deja este consemnată o varietate de autori mai puțin populari, circumscriși celor importanți, care dau dimensiune enciclopedică demersului autorului. Era firesc ca „Marilor romantici” să le fie rezervată cea mai substanțială secțiune, peste 100 de pagini, în care structura cărții dezvoltă liedul austro-german (prin două generații), melodiile italiene și franceze, liedurile germane și, cu preocupare inedită și originală, „Muzica vocală pentru formații cu acompaniament de pian”. Ne întâlnim cu Schubert, Schumann, Liszt, Brahms, Wagner, sunt analizate relaționările cu poetica unor Goethe, Heine, Schiller. Și dacă nume precum Johann Vesque von Püttlingen, Robert Franz, ce fac parte din a doua generație de compozitori austro-germani, sunt mai puțin cunoscute, Peter Cornelius și Friedrich Nietzsche îi prefigurează în succesiunea aleasă de autor pe marii Hugo Wolf și Gustav Mahler.

Secolul XX ne întâmpină cu Richard Strauss și îi prezintă pe Alexander von Zemlinsky, Schönberg, Webern, Berg, Pfitzner, Max Reger, Franz Schreker, Othmar Schoeck, Paul Dessau, Hindemith, Kurt Weill, Wolfgang Fortner, Gottfried von Einem, dar și pe mai puțin cântații Max von Schillings, Richard Trunk, Armin Knab, Joseph Marx, Ernst Krenek, Hermann Reutter, totul privit prin perspectiva împlinirilor pe care Romantismul le-a adus în creativitatea austro-germană. Și aici, bogăția abordărilor impresionează.

În teritoriul italian, de la Rossini, Donizetti, Bellini, studiul ajunge la Verdi sau Paolo Tosti și, după listarea opusurilor de gen ale unor Mascagni, Puccini, Leoncavallo, Cilea, Wolf Ferrari, consacră rânduri mai substanțiale pentru Respighi, Dallapiccola, Malipiero, Casella, Nono, Berio sau puțin cunoscutul Giacinto Scelsi.

Nu sunt uitate „Culturile naționale tinere” din Danemarca, Finlanda (Sibelius), Norvegia (Grieg), Suedia, Anglia (Elgar, Vaughan Williams, Tippett, Britten), Cehia (Dvořák, Janáček, Martinů),

Polonia (Chopin, Moniuszko, Szymanowski, Lutoslawski, Penderecki), Ungaria (Bartók, Kodály), Belgia (César Franck), Spania (Albéniz, Granados, de Falla, Montsalvatge). Imposibil de notat aici toate numele, dar caracterul enciclopedic al lucrării este evident la fiecare pas.

Incursiunea în „Miniatura vocală rusă romantică și modernă” ne prilejuiește întâlniri cu maeștri, de la Glinka și Dargomâjski, Borodin și Musorgski (mult detaliat) la Rimski-Korsakov, Ceaikovski, Rahmaninov, până la Stravinski, Șostakovici, Prokofiev. Nimic nu-i scapă profesorului Constantinescu, fresca este completă.

În aceeași prezentare, de la romantic la modern, melodia franceză ni-i evocă, printre alții, pe Berlioz, Gounod, Meyerbeer, Saint-Saëns, Massenet, Fauré, Duparc, d’Indy, Chausson, Debussy, Ravel, Reinaldo Hahn, Honegger, Milhaud, Poulenc, Messiaen.

Cartea panoramează apoi „Tradiții și actualități americane”, de Nord și de Sud, rezervând un capitol important (55 de pagini), cuprinzător, „Muzicii românești vocale de cameră”, cu nume de creatori de la George Scheletti la Dan Dediu.

Epilogul este semnat de mezzosoprana Ruxandra Donose, cu un extras din capitolul dedicat liedului, aparținător Tezei sale de Doctorat „Stil și creativitate vocală – teoria interpretării”.

Adâncimi analitice

În afara aspectelor de istoriografie, biografice, de prezentare a parcursurilor componistice, volumul cuprinde analize profunde asupra multor lieduri, unele foarte cunoscute, altele mai puțin cântate, din toate epocile creatoare, exegeze făcute de la înălțimea profesională a distinsului om de cultură care este autorul. Slova curge cu claritate, devenind adânc ilustratoare, ca un ghid. Pentru că muzica îngemănată cu textul, cu poetica, este prezentată în toate stările sale emoționale, în context stilistic și interpretativ. Evocările sunt, cum spuneam, fermecătoare, atmosfera care se distinge din descrieri, fascinantă. El însuși, Grigore Constantinescu este un poet al scrisului, care ar putea inspira un lied. O asemenea carte nu putea fi compusă de alcineva. Întrucât erudiția se îmbină cu muzicalitatea frazei și generează trăiri intense. Exact ca un lied.

.....

Volumul a fost editat în cadrul proiectului „Ialomița dintotdeauna pentru totdeauna”, cu prilejul aniversării a douăzeci și cinci de ediții ale Festivalului și Concursului Național de Interpretare a Liedului „Ionel Perlea”, Slobozia, mai 2016, o manifestare reputată în țară, dar și cu rezonanțe internaționale, căreia autorul îi rezervă un scurt capitol. Directorul Centrului Cultural pentru UNESCO „Ionel Perlea” – Ialomița, Doina Roșca, inserează pe coperta a IV-a un laudatio adus profesorului.

„Patru secole de lied” de Grigore Constantinescu, o carte fundamentală, un volum reper, primul dedicat în România miniaturii vocale acompaniate, care se adaugă onorant altor lucrări universale de gen.

Pentru desăvârșirea unui triptic indispensabil, ce ar putea urma sub semnătura profesorului? După cei patru sute de ani de operă, după cei patru sute de ani de lied, în mod cert, „Patru secole de oratoriu”, din nou o premieră editorială și muzicologică pentru România. O așteptăm.